

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

Алла РЕВУЦЬКА

«08» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКОНОМІКА ТА БІЗНЕС В УМОВАХ РИЗИКІВ І НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Освітній рівень: другий (магістерський)
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 051 Економіка
Освітня програма: Бізнес - економіка
Факультет: економіки і підприємництва

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності» для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 Економіка освітньої програми Бізнес-економіка. – Умань: Уманський національний університет садівництва, 2024. 22 с.

Розробники: Людмила СМОЛІЙ, к.е.н. доцент

Людмила СМОЛІЙ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки

Протокол від 07 серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри економіки

Алла ОСІПОВА

«07» серпня 2024 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол від 08 серпня 2024 року № 1

Голова Руслан МУДРАК

«08» серпня 2024 року

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, назва освітньої програми	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань: <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>	Обов'язкова	
	Спеціальність: <u>051 Економіка</u>		
Модулів – 1	Освітній рівень: другий (магістерський)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 135 год.		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,7 самостійної роботи студента – 5,2		Лекції	
		16 год.	8 год.
		Практичні, практичні	
		30 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	
Самостійна робота			
89 год.	123 год.		
		Вид контролю: екзамен	
Освітня програма <u>Бізнес-економіка</u>			

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності» розроблена відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва, затвердженого Вченою радою від 08.10.2020 (зі змінами та доповненнями від 11.07.2024 р.)

Навчальна дисципліна «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності» належить до обов'язкових дисциплін, вивчення яких передбачено освітньо-професійною програмою підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Мета вивчення дисципліни: формування навичок реалізації комплексного підходу до прийняття ефективних економічних рішень в ситуаціях з різним ступенем невизначеності та ризику.

Завдання дисципліни:

- набуття знань про якісні властивості та кількісні характеристики економічних процесів з урахуванням ризику та невизначеності як характерних факторів сучасної економіки;
- ознайомлення із теоретичними, методичними й організаційними підходами до ідентифікації та оцінювання ризиків на всіх рівнях;
- формування вміння ідентифікувати економічні ризики діяльності господарюючих суб'єктів;
- набуття навичок здійснення якісного та кількісного аналізу ступеню ризику статистичним та експертним методами;
- засвоєння методичних засад здійснення якісного та кількісного аналізу ступеню ризику;
- формування здатності обґрунтування управлінських рішень щодо врахування та мінімізації економічних ризиків.

Предметом дисципліни є процес формування основних засад управління економікою та виробничо-господарською діяльністю бізнес-структур на основі ідентифікації ризиків, вимірювання ступеня ризику та вибору способу його зниження.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньої програми: вивчення змісту дисципліни базується на освоєнні курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти; передуює вивченню освітніх компонент «Стратегічне управління бізнесом», «Міжнародний бізнес» і «Бізнес-планування та управління проектами».

Вивчення навчальної дисципліни «Економіка і бізнес в умовах невизначеності та ризиків» передбачає формування та розвиток у здобувачів компетентностей і програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Бізнес-економіка» спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки (табл. 1).

Матриця компетентностей і програмних результатів навчання, що формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності»

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів навчання	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 2	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН 1	Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.
		ПРН 4	Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.
ЗК 8.	Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.	ПРН 4	Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.
		ПРН 7	Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)			
СК 1.	Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.	ПРН 7	Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.
СК3.	Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.	ПРН 1	Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.
		ПРН 7	Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.
		ПРН 15	Організувати розробку та реалізацію соціально-економічних проектів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

СК 8.	Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.	ПРН 13	Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.
СК 11	Здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.	ПРН 4	Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.
		ПРН 7	Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.
		ПРН 15	Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проектів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

Методи навчання та засоби діагностики, що відповідають визначеним результатам навчання за навчальною дисципліною «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності», наведено в табл. 2, 3.

Таблиця 2

Результати, методи навчання та методи контролю за навчальною дисципліною «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності»

Результати навчання за навчальною дисципліною		Методи навчання	Методи контролю
1	Знання:		
1.1	Знання основних теорій та принципів здійснення аналізу ризиків бізнес-процесів, їх урахування та управління ними	лекція, семінарське заняття, дискусія, складання структурно-логічних схем, підготовка доповідей, аудіовізуальний метод	усне опитування, експрес-контроль, тестування, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
1.2	Розуміння теоретичних і практичних проблем, здатність до критичного аналізу основних концепцій, оволодіння термінологією теорії ризику та невизначеності		
1.3	Знання методологічних основ прийняття рішень в економіці та бізнесі з врахуванням ризику та невизначеності		
1.4	Набуття знань про якісні властивості та кількісні характеристики економічних процесів з урахуванням ризику та невизначеності		
2	Уміння/навички:		
2.1	Здатність ідентифікувати потенційні та наявні ризики, що виникають у різних сферах економіки та бізнесу	лекція, практичне заняття, дискусія, аудіовізуальний метод, метод «дерева рішень», виконання аналітично-	усне опитування, тестування, перевірка виконання аналітично-розрахункових завдань, перевірка виконання
2.2	Набуття навичок оцінювання рівня ризику за допомогою кількісних та якісних методів із використанням статистичних та експертних оцінок.		

2.3	Здатність прогнозувати наслідки впливу ризиків та невизначеності на функціонування економіки та бізнесу	розрахункових завдань, проведення SWOT-аналізу, вирішення конкретних задач та ситуацій	індивідуального проєкту, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
2.4	Вміння обґрунтовувати управлінські рішення щодо врахування та мінімізації економічних ризиків, розробляти стратегії управління економічними ризиками.		
3.	Комунікація:		
3.1	Знання психологічних аспектів прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику та особливостей управління ризиками у різних сферах економічної діяльності з метою донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду	практичне заняття, дискусія, аудіовізуальний метод, підготовка доповідей, вирішення конкретних задач та ситуацій	усне опитування, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
4	Відповідальність і автономія		
4.1	Розуміння особистої відповідальності за професійні та/або управлінські рішення чи надані пропозиції/рекомендації, які можуть вплинути на функціонування економіки та бізнесу в умовах ризику та невизначеності	практичне заняття, дискусія, проведення SWOT-аналізу, вирішення конкретних задач та ситуацій	усне опитування, перевірка виконання індивідуального проєкту, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль

Таблиця 3

Методи навчання та методи контролю програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності»

Програмний результат навчання		Метод навчання	Методи контролю
ПРН 1	Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем	Лекція-бесіда, семінарське заняття, дискусія, вирішення конкретних ситуацій	усне опитування, тестування, експрес-контроль, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 4	Розробляти соціально-економічні проєкти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень	Лекція, практичне заняття, аудіовізуальний метод, метод «дерева рішень», виконання аналітично-розрахункових завдань, проведення SWOT-аналізу, вирішення конкретних ситуацій	усне опитування, тестування, експрес-контроль, перевірка виконання аналітично-розрахункових завдань, перевірка виконання індивідуального проєкту, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль

ПРН 7	Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень	Лекція, практичне заняття, дискусія, аудіовізуальний метод, метод «дерева рішень», виконання аналітично-розрахункових завдань, проведення SWOT-аналізу, вирішення конкретних ситуацій	усне опитування, тестування, експрес-контроль, перевірка виконання аналітично-розрахункових завдань, перевірка виконання індивідуального проєкту, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 13	Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.	Лекція, практичне заняття, дискусія, аудіовізуальний метод, метод «дерева рішень», виконання аналітично-розрахункових завдань, проведення SWOT-аналізу, вирішення конкретних ситуацій	усне опитування, тестування, експрес-контроль, перевірка виконання аналітично-розрахункових завдань, перевірка виконання індивідуального проєкту, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль
ПРН 15	Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проєктів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення	Лекція, практичне заняття, дискусія, метод «дерева рішень», виконання аналітично-розрахункових завдань, вирішення конкретних ситуацій	усне опитування, тестування, експрес-контроль, перевірка виконання аналітично-розрахункових завдань, перевірка виконання індивідуального проєкту, контрольна (модульна) робота, підсумковий контроль

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Тема 1. Сутність ризику та невизначеності в економічній діяльності

Сутнісна характеристика економічних ризиків та джерел їх виникнення. Невизначеність та її види. Поняття повної, часткової невизначеності, повної визначеності. Причини виникнення невизначеності. Особливості управління підприємством в умовах невизначеності. Зв'язок невизначеності та ризику. Поняття ризику і його різновиди. Сутність ризику і причини його виникнення. Основні риси ризику. Суб'єкт, об'єкт та джерела економічного ризику. Фактори, які впливають на рівень економічного ризику. Функції ризику. Функціонування бізнесу в умовах ризику.

Тема 2. Функціонування економіки та бізнесу в умовах невизначеності та ризику.

Ризик та невизначеність у діяльності суб'єкта господарювання. Зовнішні та внутрішні джерела ризику. Економічні, психологічні, правові, моральні передумови та межі ризику. Сутність підприємницького ризику. Система постулатів підприємницького ризику. Зовнішні чинники виникнення ризику: фактори прямого та непрямого впливу. Внутрішні чинники виникнення ризику. Конструктивний та деструктивний характер регулятивної функції ризику.

Проблема ризиків в економіці та бізнесі. Функціонування українського бізнесу в умовах невизначеності та ризиків.

Topic 2. Functioning of the economy and business in conditions of uncertainty and risk

Risk and uncertainty in the business entity's activities. External and internal sources of risk. Economic, psychological, legal, moral prerequisites and limits of risk. The essence of entrepreneurial risk. System of business risk postulates. External risk factors: factors of direct and indirect influence. Internal risk factors. Constructive and destructive nature of the risk regulatory function.

The problem of risks in economics and business. Functioning of Ukrainian business in conditions of uncertainty and risks.

Тема 3. Економічна поведінка в умовах невизначеності. Корисність та прийняття рішень в умовах ризику

Фактори, що здійснюють вплив на процес прийняття економічних рішень Психологічні феномени процесу прийняття економічних рішень в умовах ризику та невизначеності Теорія перспективи. Правила і критерії прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику Вплив когнітивних спотворень на прийняття економічних рішень.

Концепція корисності. Корисність за Нейманом. Сподівана корисність. Різне відношення до ризику і корисність. Методика побудови функцій корисності для економічних показників. Криві байдужості.

Тема 4. Класифікація економічних ризиків.

Класифікація ризиків та їх сутність. Критерії та принципи класифікації економічних ризиків. Характеристика видів ризику в деяких сферах економічної діяльності.

Поняття виробничих ризиків. Категорії виробничих ризиків. Безпосередньо виробничі ризики. Група ризиків, що виникають у процесі розробки стратегії фірми. Постачальницькі ризики. Група ризиків порушення планових термінів.

Поняття маркетингового (реалізаційного) ризику. Безпосередньо збутові ризики.

Ризики: недостатньої сегментації ринків збуту; помилково обраного цільового сегмента ринку; помилкового вибору стратегії продажу; неправильної організації й одержання неадекватних результатів маркетингових досліджень; помилкового ціноутворення; невдалої організації мережі збуту і системи просування товару.

Ризики взаємодії з контрагентами і партнерами в процесі організації продажу продукції (послуг). Ризики непередбаченої конкуренції.

Поняття фінансових ризиків. Ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей: валютні, інфляційні, дефляційні. Ризики непередбачених витрат і перевищення витрат на виробництво. Ризики незабезпечення господарської діяльності необхідним фінансуванням.

Topic 4. Classification of economic risks.

Classification of risks and their essence. Criteria and principles of classification of economic risks. Characterization of types of risk in some areas of economic activity.

The concept of production risks. Categories of production risks. Directly production risks. A group of risks that arise in the process of developing a company's strategy. Supply risks. A group of risks of violation of planned deadlines.

The concept of marketing (sales) risk. Directly sales risks.

Risks of: insufficient segmentation of sales markets; wrongly selected target market segment; wrong choice of sales strategy; improper organization and obtaining inadequate results of marketing research; wrong pricing; unsuccessful organization of the sales network and product promotion system.

Risks of interaction with contractors and partners in the process of organizing the sale of products (services). Risks of unforeseen competition.

The concept of financial risks. Risks related to the purchasing power of money: currency, inflation, deflation. Risks of unforeseen expenses and excess production costs. Risks of failure to provide business activities with the necessary financing.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Тема 5. Якісне оцінювання економічних ризиків

Сутність якісного та кількісного аналізу ризиків. Принципи аналізу ризиків. Напрямки аналізу підприємницьких ризиків. Збитки, які виникають в процесі підприємницької діяльності. Методи аналізу ступеня ризику. Методологія аналізу та оцінки ризику. Показники оцінки економічного ризику. Сутність і групування якісних методів оцінювання ризику. Метод мозкового штурму. Методи експертних оцінок. Методи асоціацій та аналогій. Метод Делфі. Інші евристичні методи. Прийняття рішення за допомогою схеми “дерево рішень”.

Тема 6. Кількісне оцінювання економічних ризиків

Методи кількісної оцінки ступеня ризику: статистичний метод; метод аналізу доцільності витрат. Характеристика області абсолютної стійкості, нормальної стійкості, області нестійкого стану, критичного стану, кризового стану підприємства на основі кривої економічного ризику. Методи кількісної оцінки ступеня ризику: аналітичний метод. Комплексна оцінка ризиків.

Тема 7. Методи управління економічними ризиками.

Принципи управління ризиками. Система управління ризиками. Основи профілактики ризиків: диверсифікація та лімітування. Самострахування, як метод зниження рівня ризиків. Страхування ризику. Інформація в системі управління ризиками.

Тема 8. Способи зниження ступеня ризику.

Основні прийоми зниження ступеню ризику. Диверсифікація ризику, її види, сфери застосування. Передача (трансфер) ризику. Типи і види контрактів. Страхування, його сутність, види. Хеджування як форма страхування валютних та цінних ризиків. Самострахування. Методи формування резервів. Лімітування, його сутність, сфера застосування. Придбання додаткової інформації для прийняття рішень щодо зниження ризику. Інші заходи зниження ризику.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд	с.р.
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Сутність ризику та невизначеності в економічній діяльності	16	2	2	-	-	12	16	1	-	-	-	15
Тема 2. Функціонування економіки та бізнесу в умовах невизначеності та ризику* Topic 2. Functioning of the economy and business in conditions of uncertainty and risk*	17	2	4	-	-	11	17	1	-	-	-	16
Тема 3. Економічна поведінка в умовах невизначеності. Корисність та прийняття рішень в умовах ризику	17	2	4	-	-	11	17	1	1	-	-	15
Тема 4. Класифікація економічних ризиків* Topic 4. Classification of economic risks*	17	2	4	-	-	11	17	1	1	-	-	15
Разом за ЗМ 1	67	8	14	-	-	45	67	4	2	-	-	61
Змістовий модуль 2												
Тема 5. Якісне оцінювання економічних ризиків	17	2	4	-	-	11	17	1	1	-	-	15
Тема 6. Кількісне оцінювання економічних ризиків	17	2*	4	-	-	11	17	1	1	-	-	15
Тема 7. Методи управління економічними ризиками.	17	2	4	-	-	11	17	1	-	-	-	16
Тема 8. Способи зниження ступеня ризику.	17	2	4	-	-	11	17	1	-	-	-	16
Разом за ЗМ 2	68	8	16	-	-	44	68	4	2	-	-	62
Усього годин	135	16	30	-	-	89	135	8	4	-	-	123

*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

* тема викладається англійською мовою

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1			
1	Тема 1. Сутність ризику та невизначеності в економічній діяльності	2	-
2	Тема 2. Функціонування економіки та бізнесу в умовах невизначеності та ризику* Topic 2. Functioning of the economy and business in conditions of uncertainty and risk	4	-
3	Тема 3. Економічна поведінка в умовах невизначеності. Корисність та прийняття рішень в умовах ризику	4	1
4	Тема 4. Класифікація економічних ризиків Topic 4. Classification of economic risks*	4	1
	Разом	14	2
Змістовий модуль 2			
5	Тема 5. Якісне оцінювання економічних ризиків	4	1
6	Тема 6. Кількісне оцінювання економічних ризиків	4	1
7	Тема 7. Методи управління економічними ризиками.	4	-
8	Тема 8. Способи зниження ступеня ризику.	4	-
	Разом	16	2
Всього		30	4

* тема викладається англійською мовою

6. Самостійна робота (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність ризику та невизначеності в економічній діяльності Причини виникнення невизначеності. Особливості управління підприємством в умовах невизначеності. Зв'язок невизначеності та ризику.	12
2	Тема 2. Функціонування економіки та бізнесу в умовах невизначеності та ризику. Сутність підприємницького ризику. Система постулатів підприємницького ризику. Конструктивний та деструктивний характер регулятивної функції ризику. Topic 2. Functioning of the economy and business in conditions of uncertainty and risk The essence of entrepreneurial risk. System of business risk postulates.. Constructive and destructive nature of the risk regulatory function.	11
3	Тема 3. Економічна поведінка в умовах невизначеності. Корисність та прийняття рішень в умовах ризику Вплив когнітивних спотворень на прийняття економічних рішень. Методика побудови функцій корисності для економічних показників. Криві байдужості.	11
4	Тема 4. Класифікація економічних ризиків. Характеристика видів ризику в деяких сферах економічної діяльності. Ризики взаємодії з контрагентами і партнерами в процесі організації продажу продукції (послуг). Ризики непередбаченої конкуренції.	11

	Topic 4. Classification of economic risks. Characterization of types of risk in some areas of economic activity. Risks of interaction with contractors and partners in the process of organizing the sale of products (services). Risks of unforeseen competition.	
5	Тема 5. Якісне оцінювання економічних ризиків Напрямки аналізу підприємницьких ризиків. Збитки, які виникають в процесі підприємницької діяльності. Інші евристичні методи.	11
6	Тема 6. Кількісне оцінювання економічних ризиків Методи кількісної оцінки ступеня ризику: аналітичний метод. Комплексна оцінка ризиків.	11
7	Тема 7. Методи управління економічними ризиками. Принципи управління ризиками. Інформація в системі управління ризиками.	11
8	Тема 8. Способи зниження ступеня ризику. Типи і види контрактів. Придбання додаткової інформації для прийняття рішень щодо зниження ризику. Інші заходи зниження ризику.	11
Разом		89

6. Самостійна робота (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність ризику та невизначеності в економічній діяльності Сутнісна характеристика економічних ризиків та джерел їх виникнення. Невизначеність та її види. Поняття повної, часткової невизначеності, повної визначеності. Причини виникнення невизначеності. Особливості управління підприємством в умовах невизначеності. Зв'язок невизначеності та ризику. Поняття ризику і його різновиди. Сутність ризику і причини його виникнення. Основні риси ризику. Суб'єкт, об'єкт та джерела економічного ризику. Фактори, які впливають на рівень економічного ризику. Функції ризику. Функціонування бізнесу в умовах ризику.	
2	Тема 2. Функціонування економіки та бізнесу в умовах невизначеності та ризику* Ризик та невизначеність у діяльності суб'єкта господарювання. Зовнішні та внутрішні джерела ризику. Економічні, психологічні, правові, моральні передумови та межі ризику. Сутність підприємницького ризику. Система постулатів підприємницького ризику. Зовнішні чинники виникнення ризику: фактори прямого та непрямого впливу. Внутрішні чинники виникнення ризику. Конструктивний та деструктивний характер регулятивної функції ризику. Topic 2. Functioning of the economy and business in conditions of uncertainty and risk Risk and uncertainty in the business entity's activities. External and internal sources of risk. Economic, psychological, legal, moral prerequisites and limits of risk. The essence of entrepreneurial risk. System of business risk	

	postulates. External risk factors: factors of direct and indirect influence. Internal risk factors. Constructive and destructive nature of the risk regulatory function.	
3	Тема 3. Економічна поведінка в умовах невизначеності. Корисність та прийняття рішень в умовах ризику Вплив когнітивних спотворень на прийняття економічних рішень. Методика побудови функцій корисності для економічних показників. Криві байдужості.	15
4	Тема 4. Класифікація економічних ризиків. Характеристика видів ризику в деяких сферах економічної діяльності. Ризики взаємодії з контрагентами і партнерами в процесі організації продажу продукції (послуг). Ризики непередбаченої конкуренції. Topic 4. Classification of economic risks. Characterization of types of risk in some areas of economic activity. Risks of interaction with contractors and partners in the process of organizing the sale of products (services). Risks of unforeseen competition.	15
5	Тема 5. Якісне оцінювання економічних ризиків Напрямки аналізу підприємницьких ризиків. Збитки, які виникають в процесі підприємницької діяльності. Інші евристичні методи.	15
6	Тема 6. Кількісне оцінювання економічних ризиків Методи кількісної оцінки ступеня ризику: аналітичний метод. Комплексна оцінка ризиків.	15
7	Тема 7. Методи управління економічними ризиками. Принципи управління ризиками. Система управління ризиками. Основи профілактики ризиків: диверсифікація та лімітування. Самострахування, як метод зниження рівня ризиків. Страхування ризику. Інформація в системі управління ризиками.	16
8	Тема 8. Способи зниження ступеня ризику. Основні прийоми зниження ступеню ризику. Диверсифікація ризику, її види, сфери застосування. Передача (трансфер) ризику. Типи і види контрактів. Страхування, його сутність, види. Хеджування як форма страхування валютних та цінових ризиків. Самострахування. Методи формування резервів. Лімітування, його сутність, сфера застосування. Придбання додаткової інформації для прийняття рішень щодо зниження ризику. Інші заходи зниження ризику.	16
Разом		123

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Теоретичні та практичні положення дисципліни вивчаються студентами в процесі роботи над лекційним курсом, участі у практичних заняттях, самостійній роботі, яка полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: лекції-бесіди, семінари-дискусії, аудіовізуальний метод, метод «дерева рішень», презентації. Лекції-бесіди – при читанні лекції студентам даються питання для самостійного розміркування, що дає змогу зосередити увагу на

найбільш важливих проблемах теми, яка вивчається, визначити зміст і темп викладу навчального матеріалу з урахуванням рівня підготовленості та освіти аудиторії. Окрім питань студентів, вона допускає викладення ними своєї точки зору з того чи іншого питання. Робота в мікрогрупах використовується з метою є розв'язання дилем, що потребують колективного обговорення. Застосування аудіовізуального методу передбачає використання можливостей Інтернет, теле-, відео-, фото-, аудіо- та інших матеріалів у навчальному процесі. Метод «дерева рішень» використовується з метою зважити переваги і недоліки різних варіантів дій, рішень тощо, аналізуючи та оцінюючи альтернативні варіанти розв'язання проблеми та прогножуючи наслідки кожного з них.

Дистанційні технології навчання є однією з форм індивідуалізації освітнього процесу, що ґрунтується на принципах відкритого навчання з широким використанням комп'ютерних навчальних програм різного призначення та створює інформаційне освітнє середовище для передачі веб-ресурсів навчальних дисциплін і взаємодії між учасниками. Навчання з використанням дистанційних технологій в УНУС здійснюється відповідно до положення «Про організацію поточного, семестрового контролю та проведення атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій в Уманському національному університеті садівництва». Для забезпечення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в УНУС використовується система управління навчанням Moodle. Матеріали курсу «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності» розміщені на платформі Moodle <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1487>. В разі запровадження карантинних та інших обмежень, зумовлених необхідністю збереження життя та здоров'я учасників освітнього процесу, проводяться відеоконференції в форматі лекцій або семінарів. Зв'язок студентів з викладачем забезпечують різноманітні сучасні платформи, такі як: Zoom, Google Meet, Moodle.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для забезпечення оцінювання проводиться поточний (модульний) та підсумковий (екзамен) контроль. Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь здобувачів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на практичних заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання практичних робіт; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на практичні заняття; результати експрес-контролю тощо.

При контролі виконання індивідуальних завдань (для студентів заочної форми навчання), які передбачені робочою навчальною програмою дисципліни, оцінюванню в балах підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; підготовка конспектів навчальних тестів; підготовка реферативних матеріалів з публікації тощо.

При виконанні модульних завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули здобувачі після опанування певного модуля.

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, здобувачі мають право, з дозволу лектора за поданням викладача, який проводить практичні заняття, скласти їх до останнього практичного заняття. Час і порядок складання визначає викладач, що веде практичні заняття.

Знання здобувача з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 60% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем.

Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів та підсумкового контролю виставляється як сума набраних здобувачем балів протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі.

До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які виконали всі модульні контролі, передбачені для даної навчальної дисципліни і за рейтинговим показником набрали не менш як 35 балів.

Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання здобувачів на заключному етапі вивчення дисципліни і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення контролю є комбінованою (передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на одне тестове завдання).

Якщо у підсумку здобувач отримав за рейтинговим показником оцінку "FX", то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Здобувач, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, перездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю і скласти підсумковий контроль.

У разі отримання здобувачем за рейтинговим показником оцінки "F", він повинен пройти повторний курс вивчення цієї дисципліни протягом наступного семестру (навчального року) за графіком, встановленим деканатом. Бали, отримані при вивченні дисципліни у попередній період, анулюються.

11. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

В основу рейтингового оцінювання знань здобувача закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (екзамену) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (екзамені) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.

Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином.

Поточний контроль.

Максимальна сума балів поточного контролю – 70. Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

1. Систематичність та активність роботи на практичних заняттях.

При контролі систематичності та активності роботи на практичних заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання завдань, що передбачені завданнями для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені як предмет дискусії тощо.

Систематичність та активність роботи на семінарських заняттях оцінюється в 4 бали:

- а) відповідь з питань семінарів / виконання практичних завдань – 2 бали;
- б) змістовні доповнення при обговоренні питань семінарів – 1 бал;
- в) виконання тестових завдань – 1 бал.

2. Модульний контроль.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають

теоретичні знання і практичні уміння, яких набули здобувачі після опанування певного змістового модуля. Модульний контроль проводиться письмово у формі тестів (30 тестів за кожним зі змістових модулів). Максимальна оцінка за кожен модульний контроль – 7 балів.

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього практичного заняття. Час і порядок складання визначає викладач. У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Передача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем. Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 60% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни, встановлені викладачем.

3. Виконання самостійної роботи.

Самостійна робота здобувачів полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів; виконанні навчальних завдань; опрацюванні лекційного матеріалу; підготовці до виступу на практичних заняттях; поглибленому опрацюванні окремих лекційних тем або питань; пошуку (підборі) та огляді літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичному розгляді наукових публікацій; контрольній перевірці здобувачами власних знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до модульного контролю; систематизації вивченого матеріалу з метою підготовки до підсумкового контролю (екзамену).

Виконання завдань для самостійної роботи студентів оцінюється в 1 бал.

3. Оцінювання та контроль виконання додаткових видів роботи.

Бали за додаткові види роботи надаються за: представлення результатів науково-дослідних робіт – участь у студентських олімпіадах, конкурсах наукових робіт, грантах, науково-дослідних проєктах – 1–8 балів; публікація наукових статей, тез доповіді на конференції – 1–8 балів.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль з курсу «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності» забезпечує оцінку результатів навчання здобувачів на заключному етапі вивчення дисципліни і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни. Під час проходження підсумкового контролю (екзамену) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.

Форма проведення контролю є комбінованою (передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на одне тестове завдання). Кожне з питань та тестові завдання оцінюються за шкалою від 0 до 10 балів.

**Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни
«Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності»
(денна форма навчання)**

Кількість балів за змістовий модуль	Поточний (модульний контроль)										Бали за додаткову роботу	Підсумковий контроль	Сума
	Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
	31 бал					31 бал							
Теми	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Модульний контроль	Т 6	Т 6	Т 7	Т 8	Модульний контроль	8	30	100
Кількість балів за видами робіт, всього:	6	6	6	6	7	6	6	6	6	7			
в т.ч.: активність на практичних заняттях	4	4	4	4		4	4	4	4				
виконання самостійної роботи	2	2	2	2		2	2	2	2				

**Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни
«Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності»
(заочна форма навчання)**

Кількість балів за змістовий модуль	Поточний (модульний контроль)										Бали за додаткову роботу**	Підсумковий контроль	Сума
	Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
	31 бал					31 бал							
Теми	Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Модульний контроль	Т 6	Т 6	Т 7	Т 8	Модульний контроль	8	30	100
Кількість балів за видами робіт, всього:	6	6	6	6	7	6	6	6	6	7			
в т.ч.: активність на практичних заняттях	-	-	4	4		4	4	-	-				
виконання самостійної роботи	4	4	2	2		2	2	4	4				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів). Здобувач має систематичні та глибокі знання навчального матеріалу, вміє без помилок виконувати практичні завдання, які передбачені програмою курсу, засвоїв основну й ознайомився з додатковою літературою, викладає матеріал у логічній послідовності, робить узагальнення й висновки, наводить практичні приклади у контексті тематичного теоретичного матеріалу.

Оцінка «добре» (74 – 89 балів). Здобувач повністю засвоїв навчальний матеріал, знає основну літературу, вміє виконувати практичні завдання, викладає матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення й висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, невеликі арифметичні помилки у розрахунках при вирішенні практичних завдань.

Оцінка «задовільно» (60 – 73 бали). Здобувач засвоїв матеріал не у повному обсязі, дає неповну відповідь на поставлені теоретичні питання, припускається грубих помилок при виконанні практичних завдань.

Оцінка «незадовільно» (менше 60 балів). Здобувач не засвоїв навчальний матеріал, дає неправильні відповіді на поставлені теоретичні питання, не володіє основними методами наукових досліджень при виконанні практичних завдань. Здобувач не допускається до складання іспиту, якщо кількість балів одержаних за результати успішності під час поточного та модульного контролю (відповідно змістовому модулю) впродовж семестру в сумі не досягла 35 балів.

12. Методичне забезпечення

1. Смолій Л.В. Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної форми навчання. Умань, УНУС, 2024. 23 с.

2. Смолій Л.В. Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форми навчання. Умань, УНУС, 2024. 18 с.

3. Електронний курс дисципліни «Економіка та бізнес в умовах ризиків та невизначеності» на платформі дистанційного навчання Moodle: <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1487>

13. Рекомендована література

Базова

1. Економіка невизначеності: зміст, оцінювання, регулювання: колективна монографія. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». 2021. 287 с. https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/radionova_0013.pdf
2. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316с.

3. Боровик М. В. Ризик-менеджмент : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 Менеджмент; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. 63 с.
4. Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Карпов А.В. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навчальний посібник. Одеса, 2011.
5. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник / Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с.
6. Артими-Дрогомирецька З.Б. Економічний ризик: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 316 с.
7. Гринчуцька В. Моделювання ризиків в економіці та бізнесі. Тернопіль, ТНТУ імені І. Пулюя, 2014. 88 с.
8. Васильєва Т.А., Леонов С.В., Кривич Я.М. та ін. Економічний ризик: методи оцінки та управління. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2015. 208 с.
9. Балджи М. Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навчальний посібник. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
10. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент. Вид-во Кондор, 2019. 140 с.
11. Економічні ризики та методи їх вимірювання: рекомендації до вивчення дисципліни навч. посіб. для здобувачів спеціальності 051 «Економіка» / уклад. О.В. Кривда. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 85 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/49837>.
12. Економічні ризики: методи вимірювання та управління: Навчальний посібник / Скопенко Н.С., Федулова І.В., Мазник Л.В., Кириченко О.М., Удворгелі Л.І.; за заг. ред. Скопенко Н.С. Київ : НУХТ, 2021. 344 с.

Допоміжна

1. Ревуцька А.О., Смолій Л.В. Стратегія циркулярної моделі управління розвитком бізнесу: ризики та перспективи для України. Збірник наукових праць УНУС. 2024. Вип. 104. Ч. 2. С. 317-323. URL: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/104.2/30.pdf>
2. Смолій Л.В. Дослідження кредитних ризиків у системі банківського кредитування аграрних підприємств. *Банківська справа*, № 1(151), 2020. С. 76–89.
3. Смолій Л.В., Колотуха С.М. Ідентифікація факторів пливу на стан банківського кредитування сільськогосподарських підприємств. *Банківська справа*. № 2 (152). 2020. С. 103-115.
4. Бурляй А., Бурляй О., Ревуцька А., Смолій Л., Клименко Л. Організаційно-економічні ризики екологізації сільського господарства. *Agricultural and Resource Economics*. 2021. Vol.7. No.1. Рр. 96–114. URL: <https://are-journal.com/are/issue/view/25>
5. Ревуцька А.О., Смолій Л.В., Бурляй А.П. Стратегія інновацій як засіб управління та розвитку бізнесу підприємства в умовах глобалізації. Збірник наукових праць УНУС. 2021. Вип. 99. Ч. 2. С. 81-94.
6. Стешенко О. Д. Ризикологія: Навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с.
7. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навчальний посібник / О.П.Логвінова, І.М.Семененко. Харків: Вид. ХНЕУ, 2015. 264 с.
8. Ястремський О.І. Моделювання економічного ризику. К.: Либідь, 2010. 176 с.
9. Машина Н.І. Економічний ризик та методи його вимірювання. Київ: ЦУЛ, 2013. 188с.
10. Вітлінський В.В., Верчено П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. Київ: КНЕУ, 2010. 292 с.

14. Інформаційні ресурси

Наукові ресурси:

1. Віртуальна бізнес-бібліотека кафедри економіки УНУС. URL: <https://ket.udau.edu.ua/ua/grantovij-proekt-corteva-grows/virtualna-biblioteka.html>
2. Віртуальна електронна бібліотека – ВВМ. URL: <http://www.velib.com/>
3. Електронні каталоги бібліотек України. URL: <http://e-catalog.name/>
4. Електронна бібліотека Lib.com.ua. URL: <http://www.lib.com.ua/>

5. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Українська бібліотека – «Джерело». URL: <http://ukrlib.com/>
7. Google Scholar — пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>

Ресурси органів державної влади:

1. Президент України: офіційне Інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua>.
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Кабінет Міністрів України: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України URL: <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Національний Банк України: офіційний сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
5. Міністерство економіки: офіційний веб-сайт. URL: <http://me.kmu.gov.ua>.
6. Міністерство фінансів України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

Інтернет-ресурси:

1. Financial Times <http://ft.com>
2. Business Week www.businessweek.com
3. The Economist www.economist.com

Освітні курси на інтернет-платформах:

1. Вступ до управління ризиками (Coursera). URL: <https://www.coursera.org/learn/introduction-to-risk-management>
2. Managing Project Risks and Changes (Coursera). URL: <https://www.coursera.org/learn/project-risk-management>
3. Управління ризиками (Coursera). URL: <https://www.coursera.org/specializations/risk-management>

15. Зміни у робочій програмі на 2024-2025 навчальний рік.

Зміни, внесені до робочої програми на 2024-2025 навчальний рік, охоплюють:

1. Оновлено змістове наповнення тем «Якісне оцінювання економічних ризиків», «Функціонування економіки та бізнесу в умовах невизначеності та ризику».
2. Оновлено розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни; зокрема передбачено оцінювання науково-дослідної роботи студентів в межах вивчення дисципліни.
3. В розділі «Мета та завдання навчальної дисципліни» внесені зміни відповідно до Положення про методичне забезпечення освітнього процесу в Уманському національному університеті садівництва, затвердженого Вченою радою УНУС, протокол № 1 від 08.10.2020 (зі змінами та доповненнями від 11.07.2024 р., протокол № 8 та введеного в дію наказом ректора від 11.07.2024 № 01-16/18/од. (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/iERg>)).
4. Додано інформацію та посилання на освітні курси на інтернет-платформах за тематикою навчальної дисципліни.
5. Додано розділи «Перезарахування та визнання результатів навчання» та «Політика академічної доброчесності».
6. Оновлено перелік рекомендованої літератури.

16. Перезарахування та визнання результатів навчання

Перезарахування та визнання результатів навчання з дисципліни «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності» або окремого її елемента відбувається відповідно до Положення про порядок визнання в Уманському національному університеті садівництва результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4n0x>).

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання в неформальній та інформальній освіті (курси навчання в центрах освіти, курси інтенсивного навчання, семінари, конференції, олімпіади, конкурси наукових робіт, літні чи зимові школи, бізнес-школи, тренінги тощо) в обсязі, що загалом не перевищує 25 % освітньої програми. Визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті дозволяється для дисциплін, які починають викладатися з другого семестру. При цьому визнання результатів проводиться у семестрі, який передує семестру, у якому згідно з навчальним планом конкретної освітньої програми передбачено вивчення певної дисципліни.

17. Політика академічної доброчесності

У процесі навчання з дисципліни «Економіка та бізнес в умовах ризиків і невизначеності», студенти повинні дотримуватися встановлених правил академічної доброчесності, визначених Кодексом доброчесності Уманського національного університету садівництва (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/4dH7>) та Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату серед здобувачів вищої освіти в УНУС (<https://www.udau.edu.ua/ua/file/D1iS>). При підготовці письмових робіт, виконанні науково-дослідних завдань, а також під час проведення контрольних заходів очікується, що всі роботи подані студентами будуть їхніми оригінальними дослідженнями та міркуваннями.

Будь-які види порушення академічної доброчесності, зокрема плагіат, неправомірне використання чужих ідей, фальсифікація даних чи співучасть у таких діях, є абсолютно неприпустимими і не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від обсягу порушення.

З метою запобігання порушенням і підвищення якості академічних робіт, студентам настійно рекомендується користуватися належними академічними ресурсами та інструментами для перевірки робіт на плагіат, а також звертатися за консультаціями з питань правильного цитування і академічного письма.